

Primer Bloc

Índex de continguts

Primer Bloc.....	1
Nocions Generals	2
Exercicis.....	3
Els factors de producció.....	4
Exercicis.....	5
Les activitats econòmiques.....	6
Exercicis.....	7
Els agents econòmics.....	8
Exercicis.....	9
Les relacions econòmiques.....	10
Els mercats.....	11
Exercicis.....	12
Característiques dels mercats.....	13
Exercicis.....	14
El grau de concentració del mercat.....	15
Exercicis.....	16
El mercat de competència perfecta.....	18
Exercicis.....	20
Exercicis Oferta Agregada.....	20
Exercicis Equilibri Mercat.....	21
La Elasticitat.....	23
Exercicis.....	24
Les fallades del mercat.....	25
Exercicis.....	25
Els grans tipus de mercat.....	26
La regulació dels mercats.....	27
Exercicis.....	27
Comentari de Premsa.....	29

Nocions Generals

- L'Economia és la ciència social que estudia l'administració eficient d'uns recursos limitats, susceptibles d'usos alternatius, destinats a la producció de béns i serveis amb els quals es vol satisfer unes necessitats humanes pràcticament il·limitades.
- L'Economia estudia els individus i organitzacions que intervenen en la producció, distribució i consum de béns i serveis per tal de conèixer-ne el comportament i funcionament per poder fer prediccions i actuar per millorar el grau de benestar de la societat.
- L'Economia és la ciència que estudia els problemes econòmics. Es divideix en:
 - Microeconomia: l'objecte d'estudi són els agents econòmics individuals: famílies, consumidors, empreses, treballadors, organitzacions ,...
 - Macroeconomia: l'objecte d'estudi és la economia en el seu conjunt i els problemes a gran escala: l'atur, la distribució de la renda, la inflació, el nivell de producció...
- Els economistes són persones que tenen els coneixements i les capacitats per afrontar la resolució de problemes econòmics, com ara: decidir quin és el nivell de producció òptim d'una empresa, analitzar les conseqüències d'un nou impost, recomanar actuacions en l'ús dels recursos naturals, ...
- Un bé és tot allò que pot satisfer alguna necessitat. Els béns poden ser materials o immaterials, però en aquest darrer cas els anomenem serveis.
- Hi ha molts tipus de béns:
 - els béns econòmics són aquells que són escassos i tenen preu; els béns lliures són aquells que són tan abundants que no tenen valor econòmic.
 - Els béns de consum es destinen a satisfer directament una necessitat; els béns de capital s'utilitzen per produir altres béns.
 - Els béns duradors es poden utilitzar més d'una vegada i tenen una vida llarga , mentre que els bens no duradors només es poden consumir un cop i acostumen a tenir una vida curta.
 - Els béns privats són els que tenen un propietari que pot excloure altres consumidors del seu ús: els béns públics són accessibles per a tothom i el que consumeix cada consumidor no es resta del consum dels altres.

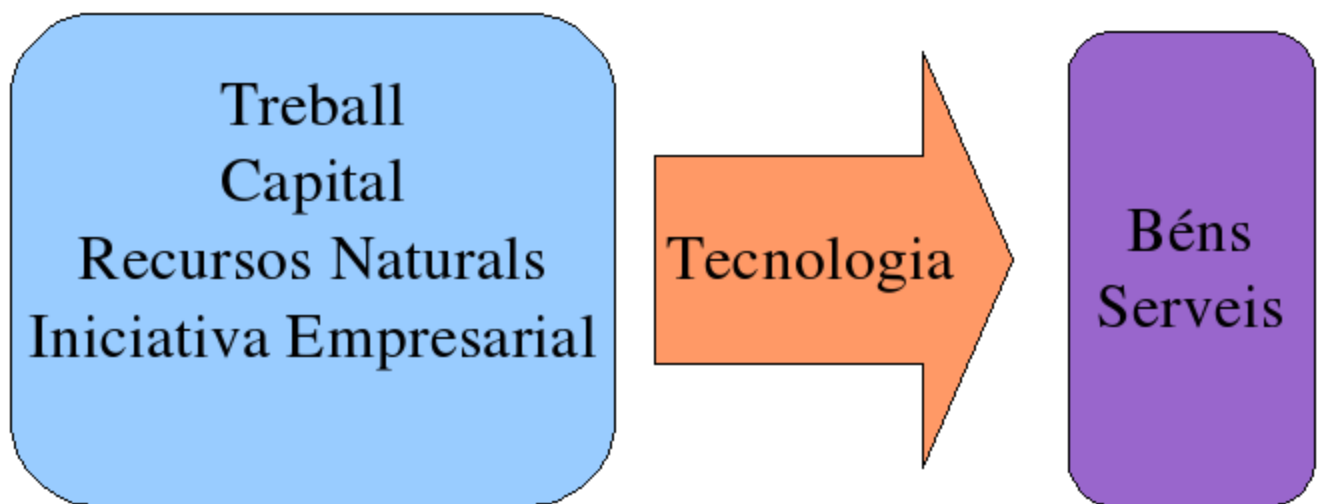
Exercicis

- (1) Classifiqueu, sempre que es pugui, els següents béns en béns econòmics i lliures, béns de consum i béns de capital, béns públics i privats, béns duradors i béns de consum.
- una barra de pa, un ordinador, un totxo, una carretera estatal, l'aire respirable, un teler, un far, una pel·lícula en DVD, un sac de farina, el saldo en minuts d'una targeta de telefonia, una nau industrial, una hora de cibercafé.***
- (2) Hi ha casos en que un bé es pot etiquetar de diverses maneres segons les circumstàncies. Doneu una resposta amb argument a aquestes preguntes:
- (a) L'aigua és sempre un bé lliure?
 - (b) Un cotxe pot ser considerat un bé de consum o un bé de capital. En quins casos?
 - (c) Pot haver-hi béns de capital no duradors?
 - (d) Els telèfons mòbils, la ràdio, la televisió ... són mitjans de transmissió d'informació que empren ones radioelèctriques. El conjunt de freqüències d'aquestes ones, és un bé públic?
 - (e) Un fetge humà apte per a trasplantaments, és un bé?
 - (f) Les drogues, són un bé?

Els factors de producció

Els desigs i les necessitats de les persones se satisfan per mitjà del consum de béns i serveis. Els béns i serveis es produeixen a partir dels factors de producció. Aquests se solen classificar en les quatre grans categories següents:

- Treball. És l'esforç i dedicació que de les persones dins del procés productiu. Es mesura en hores de feina.
- Capital. Són les instal·lacions, eines i màquines que s'utilitzen en la producció.
- Recursos naturals. El formen les matèries primeres, com ara el petroli, la terra fèrtil, l'aigua, l'energia elèctrica,...
- Iniciativa empresarial. És la facultat d'organitzar els anteriors factors de manera que permetin la producció de béns i serveis.

EL PROCÉS PRODUCTIU

Exercicis

- (1)Elaboreu una llista dels factors de producció que intervenen en la fabricació de:
 - (a)Una cadira de fusta.
 - (b)Una barra de pa
 - (c)Una samarreta
 - (d)Un xarop analgèsic
 - (e)Una hora de servei tècnic informàtic
 - (f)Una assegurança d'automòbil
- (2) El petroli és una matèria primera per a moltes indústries, però no ho és per a les companyies petrolieres que l'extreuen. Escriviu cinc exemples de béns econòmics que puguin ser matèries primeres.
- (3)Un ordinador és un bé de consum però també pot ser un bé de capital. Escriviu cinc exemples de béns que comparteixin aquesta propietat.
- (4)Per què la iniciativa empresarial es considera un factor de producció?
- (5)El treball es pot mesurar en hores però, en què es pot mesurar el capital?

Les activitats econòmiques.

Les activitats que les persones duent a terme en el si de la societat reben el nom d'activitats socials. Aquelles que estan adreçades a satisfer les necessitats humanes i que es veuen afectades pel problema de l'escassetat, són les **activitats econòmiques**. Les activitats econòmiques es classifiquen tradicionalment en:

- **Activitats de producció.**
- **Activitats de distribució.**
- **Activitats de consum.**

Per tal de poder entendre millor com funcionen les economies modernes, s'han elaborat classificacions d'activitats econòmiques més detallades. Una d'elles és la que elabora la Divisió d'Estadística de les Nacions Unides i que té l'estructura següent:

- A - *Agricultura, ganadería, caza y silvicultura*
- B - *Pesca*
- C - *Explotación de minas y canteras*
- D - *Industrias manufactureras*
- E - *Suministro de electricidad, gas y agua*
- F - *Construcción*
- G - *Comercio al por mayor y al por menor; reparación de vehículos automotores, motocicletas, y efectos personales y enseres domésticos*
- H - *Hoteles y restaurantes*
- I - *Transporte, almacenamiento y comunicaciones*
- J - *Intermediación financiera*
- K - *Actividades inmobiliarias, empresariales y de alquiler*
- L - *Administración pública y defensa; planes de seguridad social de afiliación obligatoria*
- M - *Enseñanza*
- N - *Servicios sociales y de salud*
- O - *Otras actividades de servicios comunitarios, sociales y personales*
- P - *Actividades de hogares privados como empleadores y actividades no diferenciadas de hogares privados como productores*
- Q - *Organizaciones y órganos extraterritoriales*

Exercicis

(1) Doneu noms d'empreses que es dediquin a cada tipus d'activitat

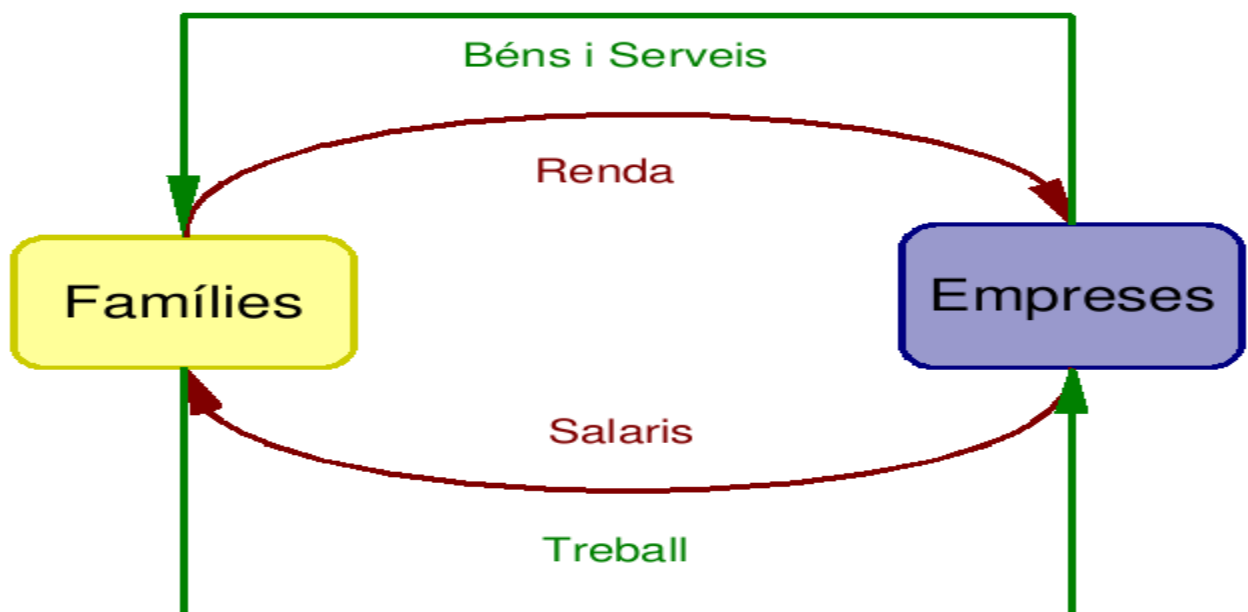
- 1.1 Agricultura
- 1.2 Pesca
- 1.3 Mineria
- 1.4 Industries manufactureres
- 1.5 Subministrament d'electricitat, gas i agua
- 1.6 Construcció
- 1.7 Comerç
- 1.8 Hotels I Restaurants
- 1.9 Transport i Comunicacions
- 1.10 Intermediació financera
- 1.11 Activitats immobiliàries
- 1.12 Ensenyament.
- 1.13 Serveis socials i de salut

Els agents econòmics

Les persones i organitzacions que duen a terme activitats econòmiques s'anomenen agents econòmics. Segons l'activitat que realitzin es poden dividir en:

- **Consumidors**, o unitats de consum.
- **Empreses**, o unitats de producció.

En totes les economies desenvolupades actuals, la gran majoria de consumidors estan agrupats en **famílies** (conjunt de persones que tenen alguna relació de parentiu entre elles i que obtenen rendes del seu treball i de la seva riquesa) i totes les empreses tenen forma de **societat** (agrupació de persones que uneixen esforços per aconseguir objectius que cap d'elles podria assolir individualment). Les famílies adquireixen béns i serveis produïts per les empreses i aporten el treball necessari per la seva fabricació. Les empreses venen a les famílies el productes que fabriquen i fan servir la força de treball d'aquestes.

En les economies desenvolupades actuals predomina la producció de serveis sobre la de béns, els intervenen de forma activa en l'economia i les activitats financeres són imprescindibles. Això fa que aquesta classificació s'hagi d'ampliar amb dos agents més: el **sector públic** i les **institucions financeres**.

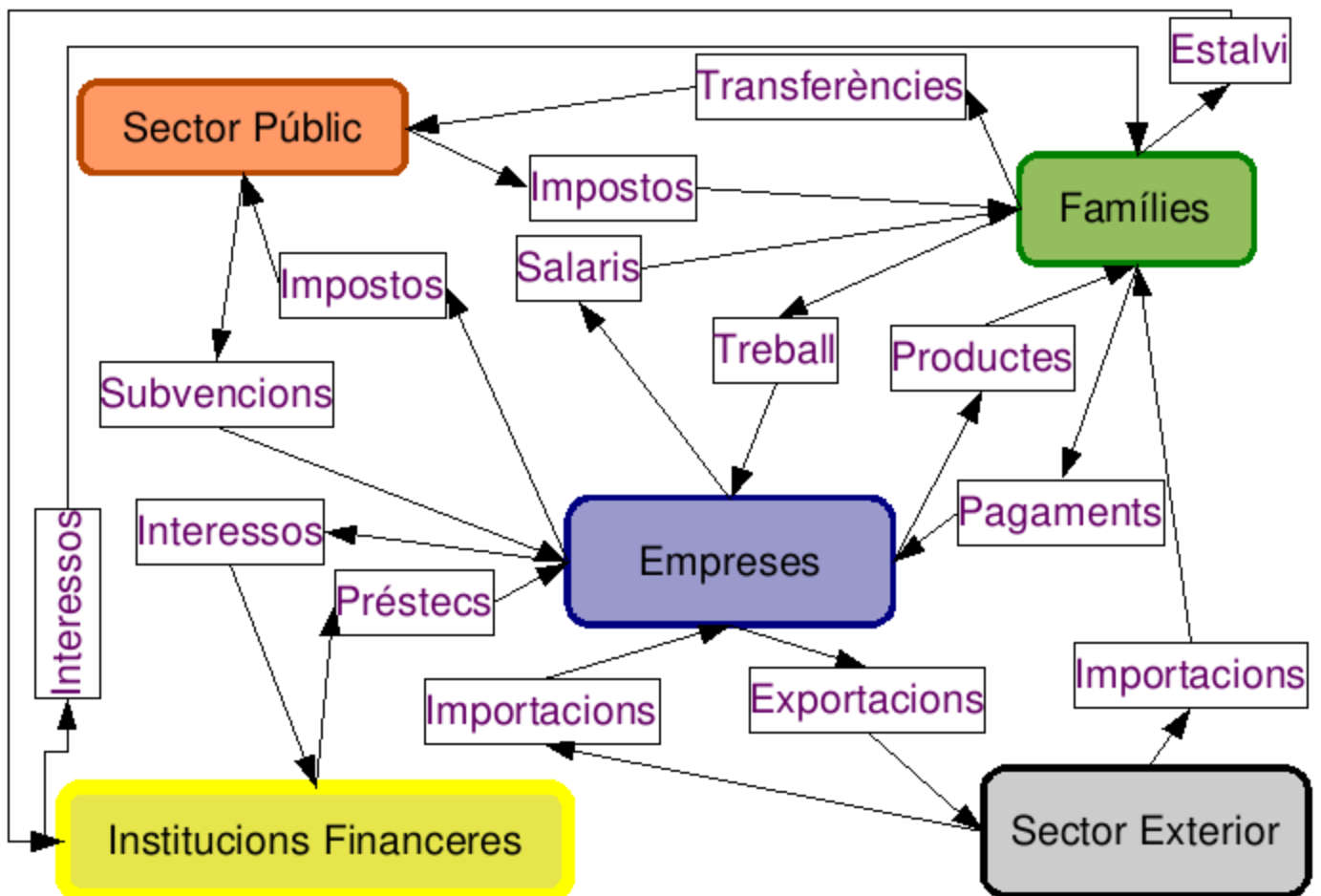
- **El Sector Públic**: està format per les Administracions Públiques i les Empreses Públiques, que depenen de l'estat (Ajuntaments, Seguretat Social, Ministeris, Companyies Ferroviàries,...)
- **les Institucions Financeres**: són els bancs, caixes, societats de borsa, els Bancs Centrals, el Banc Central Europeu,... entre d'altres.

Exercicis

- (1) Trobeu quantes empreses hi havia l'any 2005 a cada província espanyola segons el *Directorio General de Empresas* del [Instituto Nacional de Estadística](#). Argumenteu si el nombre d'empreses per província té importància a l'hora de valorar l'activitat econòmica de d'aquesta província.
- (2) Trobeu quantes persones hi havia l'any 2005 a cada província espanyola segons les *Cifras de Población* que proporciona el [Instituto Nacional de Estadística](#). Argumenteu si el nombre de persones per província és important pel que fa a l'activitat econòmica de la província.

Les relacions econòmiques

En general, en cada sistema econòmic els agents econòmics poden ser d'un dels tipus següents: **Consumidors, Empreses, Sector Públic, Institucions Financeres**. Ara bé, actualment el món està organitzat en països, cadascun dels quals té el seu sistema econòmic propi, les seves institucions i la seva societat. Els països no estan aïllats sinó que mantenen moltes lligams i relacions econòmiques entre ells. Això fa que quan es vol estudiar l'economia d'un país concret, calgui tenir en compte totes les relacions econòmiques amb la resta de països. A fi de simplificar-ne l'estudi, els economistes han introduït la noció de **Sector Exterior**, que és bàsicament la resta de països considerats com a un tot. Amb això, un país o economia qualsevol té 5 tipus d'agents econòmics, les relacions entre els quals es poden veure en aquest diagrama.

Els mercats

Entre dos agents econòmics qualsevol hi pot haver bàsicament dos tipus de relacions: les **transferències**, que són lliuraments de béns, serveis o diners sense contrapartida (és a dir, que el receptor no dóna res a canvi); i els **intercanvis**, en què tots dos agents econòmics donen i reben. La major part dels intercanvis es fan per mitjà d'un mecanisme anomenat **mercat**.

En un mercat s'intercanvia un bé o servei a canvi de diners. Els qui compren el bé i paguen diners s'anomenen **demandants** i els que reben els diners a canvi de subministrar el bé s'anomenen **oferents**. Un mercat a vegades és un lloc concret (com ara un mercat municipal, o una llotja de peix) i a vegades és un lloc abstracte (com el mercat de treball o la borsa).

La funció principal d'un mercat és assignar els béns i serveis de manera eficient, per mitjà de la fixació d'un preu que iguali l'oferta total del bé amb la demanda total. Aquest preu és el mateix per a tothom i segueix l'evolució següent:

- si hi ha més demanda que oferta el preu tendeix a pujar
- si hi ha més oferta que demanda el preu tendeix a pujar

Hi ha molts tipus de mercats, però tradicionalment els economistes han fer servir les classificacions següents:

- Tipus de mercat a gran escala: el mercat de treball, el mercat de diners, el mercat de divises, el mercat de béns i serveis., el mercat de capitals,...
- Tipus de mercat segons els oferents i demandants: monopoli, oligopoli, competència perfecta, monopsoni,...
- Tipus de mercat segons les regulacions; mercats lliures, on el preu depèn exclusivament de l'oferta i la demanda, i mercats intervinguts, on hi ha algun tipus de restricció sobre la formació del preu.

Exercicis

- (1) Classifiqueu aquestes operacions com a intercanvis o com a transferències: *comprar un automòbil a un fabricant estranger, contractar una assegurança, enviar diners a la família que és a l'estranger, cobrar el salari, pagar l'impost de la renda, rebre la pensió de jubilació, netejar la pròpia llar, pagar l'hipoteca, trucar per telèfon, anar a l'escola.*
- (2) Descriviu els possibles oferents i els demandants en cada mercat:
- (a) el mercat de treball.
 - (b) el mercat de la telefonia mòbil.
 - (c) el mercat de productes agrícoles.
 - (d) la borsa de valors.
- (3) Expliqueu què són aquests tipus de mercat (us podeu ajudar de <http://www.viquipedia.org> i de <http://www.grec.cat>)
- (a) monopoli
 - (b) oligopoli
 - (c) monopsoni

Característiques dels mercats

- Grau de concentració (Carrefour, Telefónica, Gas Natural ...)
- Barreres d'entrada
 - econòmiques (infraestructures: vies ferroviàries, autopistes ...)
 - tecnològiques (telefonía mòbil, aeronaus...)
 - legals (tabac, explosius...)
 - comercials (aranzels del sector tèxtil, quotes d'importació d'automòbils ...)
- Elements de diferenciació del producte (pa, sabatilles esportives ...)
- Qualitat de la informació
 - informació perfecta
 - informació imperfecta

Exercicis

- (1) Què són les barreres d'entrada en un mercat? Quins tipus n'hi pot haver?
- (2) En el nostre entorn hi ha diverses empreses que es dediquen a la distribució alimentària: CARREFOUR, CAPRABO, DIA, ALDI, LIDL, CONDIS, etc.
 - (a) Què s'ha d'entendre quan llegim als diaris que aquest mercat està molt concentrat?
 - (b) Quin objectiu persegueix el Tribunal de Defensa de la Competència quan limita el nombre de grans superfícies que l'empresa CARREFOUR pot tenir a Catalunya?
- (3) Expliqueu què és un monopoli.
- (4) Escriviu exemples de mercats i productes en què es doni un cert grau de diferenciació de producte.
- (5) Què vol dir que en un mercat els demandants tenen informació imperfecta?
- (6) Expliqueu què és un oligopoli.
- (7) Què és un càrtel i quines conseqüències té per a la competència en un mercat?
- (8) Quines barreres d'entrada hi ha:
 - (a) en el mercat de la telefonia mòbil per satèl·lit.
 - (b) en el mercat de les bosses de patates fregides.

El grau de concentració del mercat

Diem que un mercat està poc concentrat si hi concorren moltes empreses productores i cadascuna de les quals té poca influència sobre l'oferta global. Per contra, un mercat està molt concentrat si hi intervenen poques empreses i l'oferta individual de les quals és una part important de l'oferta global. Per mesurar el grau de concentració es fa servir la quota de mercat, que és el volum total de vendes de

l'empresa dividit per les vendes totals del sector productiu: $c = \frac{\text{vendes empresa}}{\text{vendes sector}}$

. L'índex de concentració d'un mercat on hi ha n empreses es calcula com:

$$I = \frac{c_1^2 + c_2^2 + c_3^2 + \dots + c_n^2}{100} . \text{ Si aquest índex té un valor baix, el mercat està poc}$$

concentrat; si té un valor alt, molt concentrat. Per calcular l'índex de concentració es poden emprar altres mesures, com ara la superfície de venda.

Exercicis

(1) Es disposa de les següents dades del mercat d'un bé:

Empresa 1	Empresa 2	Empresa 3	Empresa 3	Empresa 5	Empresa 6
987000	872200	12987	45762	9833	24653

- (a) Determineu la quota de mercat de cada empresa.
(b) Calculeu l'índex de concentració i decidiu si es tracta d'un mercat poc o molt concentrat.
- (2) En un cert mercat hi concorren quaranta empreses, cadascuna de les quals té la mateixa quota de mercat. Calculeu l'índex de concentració d'aquest mercat. Quin seria l'índex si hi hagués cinquanta empreses? I si fossin seixanta? Expliqueu com es comporta l'índex de concentració quan el nombre d'empreses augmenta.
- (3) Les vendes per empresa en un cert mercat es poden trobar en la taula de més avall. L'autoritat econòmica en matèria de defensa de la competència creu poc desitjable que l'índex de concentració en aquest mercat superi el 30%. Calculeu l'índex de concentració en aquest mercat. Si les empreses A i G decidissin fusionar-se, quin seria el nou índex? Què passaria si es fusionessin les tres empreses més grans? Què passaria si es fusionessin les tres més petites? Què passaria si s'escindís l'empresa més gran en dues empreses amb la mateixa quota de mercat?

Empresa A	Empresa B	Empresa C	Empresa D	Empresa F	Empresa G	Empresa I	Empresa J
14	6	2	3	12	13	3	8

- (4) Compareu l'índex de concentració en aquests tres mercats:
- (a) Mercat U: hi ha una empresa gran, amb una quota de mercat del 20% i vuit empreses petites, amb una quota de mercat del 10%.
(b) Mercat Dos: hi ha una empresa mitjana, amb una quota del 15%, quatre empreses petites, amb una quota del 10% i cinquanta-cinc empreses molt petites, amb una quota del 1%.
(c) Mercat Tres: hi ha cinc empreses grans amb una quota de mercat del 20%.
- (5) Segons aquesta notícia apareguda a la premsa, calculeu:
- (a) El nombre de centres de distribució tèxtil a Catalunya.
(b) La superfície de vendes total a Catalunya d'aquestes empreses.
(c) l'índex de concentració de l'empresa Inditex a la província de Tarragona, prenent com a mesura el percentatge de superfície de venda.

Inditex lidera la distribució tèxtil amb 142 botigues a Catalunya

El grup gallec Inditex lidera el sector de la distribució tèxtil a Catalunya amb 142 centres, un 13,56% del total. Pel que fa a superfície de venda, El Corte Inglés, Inditex -en segona posició- i Cortefiel són les tres primeres empreses a Catalunya, ja que concentren el 44,7% del total de les companyies que compten amb més de 300 m², segons el *Llibre blanc de la concentració empresarial a Catalunya del sector de l'equipament de la persona*, que analitza la situació actual de les empreses que posseeixen aquestes característiques.

En referència al nombre de metres quadrats dedicats a les vendes, El Corte Inglés -que concentra El Corte Inglés, Hipercor i Sfera- és el més ben classificat, amb 66.808 m² de superfície de vendes, cosa que representa un 21,38% del sector. No obstant això, el grau d'implantació del grup és del 0,96%, amb 10 centres, quota que el situa molt per darrera del líder, Inditex.

La segona empresa és Inditex (Zara, Massimo Dutti, Bershka, Stradivarius, Pull & Bear i Kiddy's Class) que té una concentració empresarial del 17,33% amb uns 54.160 m². En total la companyia dóna feina a 1.739 treballadors.

El tercer lloc és Cortefiel (Cortefiel, Springfield, Women Secret, Milano i Don Algodón), que representa una quota de mercat de superfície de vendes del 6,06%, un grau d'implantació del 5,16% del mercat rellevant i disposa de 18.954 m².

La primera companyia catalana es troba al cinquè lloc i es Punto Fa, posseïdora de Mango, que té 14.092 m² distribuïts en 42 establiments. La seva oferta comercial representa el 4,5% del mercat, cosa que la situa en tercera posició. Les empreses que es troben a la sisena posició, Fosco i Merkacalçats, també són catalanes i tenen un grau de concentració empresarial que arriba al 4,06%.

Per províncies, El Corte Inglés és la primera empresa a Barcelona i Girona en metres quadrats dedicats a les vendes. A Barcelona El Corte Inglés i Inditex dominen el sector seguides de Cortefiel i en total concentren el 45,59% del mercat. En canvi, a Girona l'empresa amb més presència és Hipercor que compta amb una quota de mercat del 29,62%. A 13,07 punts es troba Inditex i Cortefiel és el tercer amb un 9,92%.

A Lleida la primera empresa és Inditex, amb un 16,02%, seguida d'Anbao Distribución i el grup Baraldés, amb un 8,9%.

A Tarragona es troben Inditex (24,13%), Carrefour (15,20%) i Cortefiel (8,72%). Les empreses estudiades disposen de 312.541 m² de superfície de venda, xifra que suposa un 26,18% del sector. El 73,82% correspon a les petites superfícies. Aquest informe té un doble objectiu: diagnosticar l'evolució de les empreses i grups empresarials que operen a Catalunya i valorar la possibilitat d'autoritzar futures implantacions.

[Diari AVUI, 11 gener 2005](#)

El mercat de competència perfecta

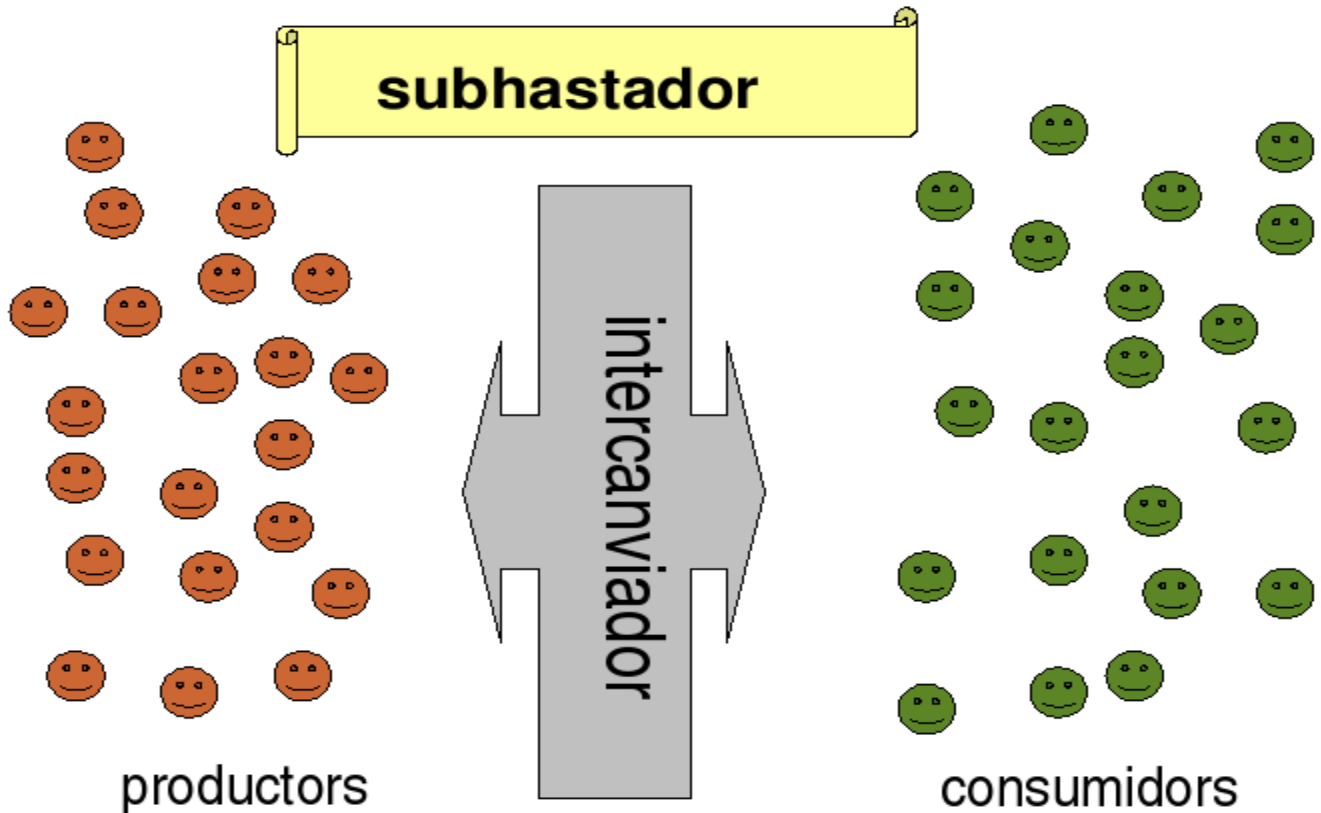
El mercat de competència perfecta és un tipus de mercat amb les següents característiques:

- Un grau molt baix de concentració, tant des del punt de vista dels oferents, com dels demandants.
- No hi ha barreres d'entrada.
- El producte és homogeni.
- La informació és perfecta.

Els avantatges d'aquest tipus de mercat són els següents:

- La distribució del bé entre els consumidors és eficient, ja que tothom en pot comprar la quantitat que li dóna un grau de satisfacció adequat al preu que n'està disposat a pagar.
- La producció és eficient tant des del punta de vista tecnològic com de l'econòmic: els productors podran obtenir beneficis si són capaços de reduir els costos.

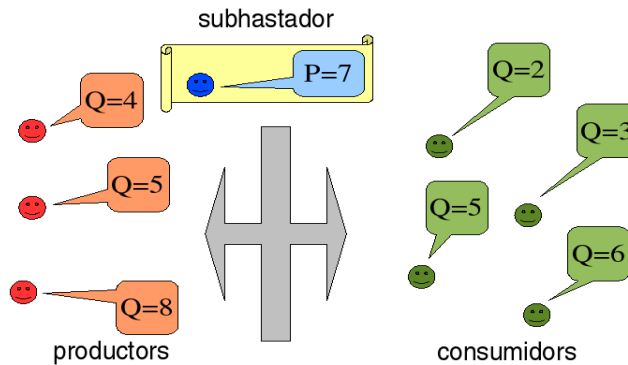
El mode de funcionament d'un mercat d'aquest tipus es pot explicar amb l'ajut d'aquest diagrama:

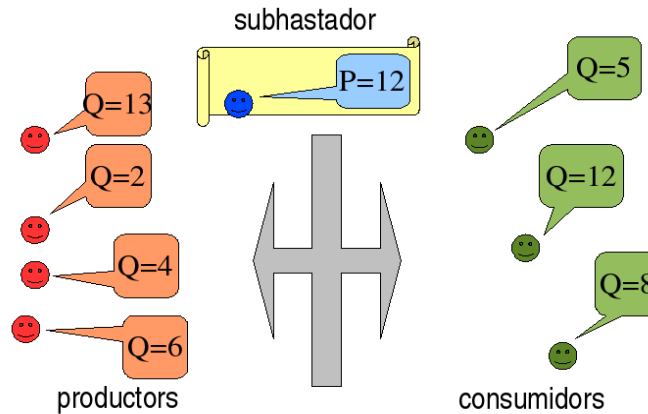
- El mecanisme d'intercanvi agrupa ofertes i demandes individuals per poder-les satisfer un cop s'ha determinat el preu d'equilibri.
- El subhastador proposa un preu i en rondes successives l'apuja (si hi ha excés de demanda) o l'abaixa (si hi ha excés d'oferta) fins que s'arriba al preu d'equilibri.
- Cada productor comunica la seva oferta al subhastador per al preu proposat, i el mateix fan els consumidors amb la seva demanda.
- Qualsevol productor pot entrar a la subhasta i el mateix passa amb els consumidors.
- El gran nombre de participants fa impossible arribar a acords de cap tipus.

Exercicis

- 1 En la situació de mercat que es representa en aquest diagrama, hi ha excés d'oferta o excés de demanda? El preu proposat pel subhastador tendirà a pujar o a baixar?

- 2 Està en equilibri aquest mercat? Hi ha algun productor que no vengui tot el que ofereix? Hi ha algun consumidor que no compri tot el que demana?

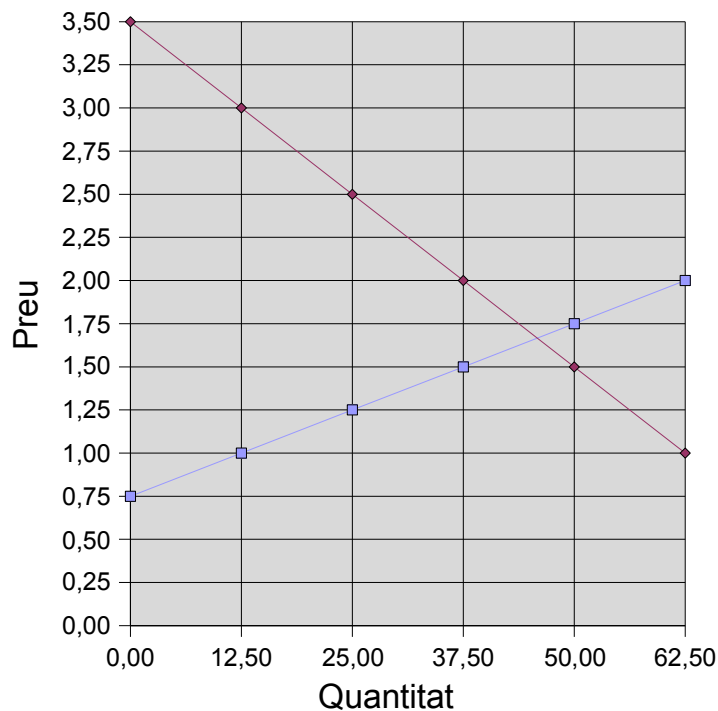
Exercicis Oferta Agregada

- (1) Tres empreses A,B,C que ofereixen un mateix bé en un mercat amb competència perfecta tenen aquestes funcions d'oferta:

$Q_A = 9P - 108$; $Q_B = 4P - 66$, $Q_C = 5P - 120$. Determineu el preu mínim d'oferta per a cada empresa i representeu gràficament la corba d'oferta agregada d'aquestes tres empreses.

Exercicis Equilibri Mercat

- (1) En el mercat d'un cert bé la funció d'oferta agregada i la funció de demanda agregada són $Q_o = 2P - 25$; $Q_d = 180 - 3P$. Determineu el preu mínim d'oferta per als oferents i el preu màxim de demanda per als demandants. Representeu gràficament aquestes corbes.
- (2) En un cert mercat, el preu mínim d'oferta és de 15 u.m./u.f. i augments de preu de 3 u.m./u.f. fan pujar la quantitat que s'ofereix en 108 u.f. Determineu la corba d'oferta.
- (3) En un mercat, el preu màxim de demanda és de 225 u.m./u.f. i un augment de preu de 1.6 u.m./u.f. fa baixar la quantitat que es demanda en 3.2 u.f. Determineu la corba de demanda.
- (4) En el mercat d'un cert bé la funció d'oferta agregada és $Q_o = 1.25P - 6.75$ i la funció de demanda agregada és $Q_d = 16.9 - 1.3P$. Determineu el preu d'equilibri del mercat i representeu gràficament aquestes corbes
- (5) Determineu el preu i la quantitat d'equilibri en un mercat en què les corbes d'oferta i demanda tenen aquesta representació:

- (6) A partir de la informació que es té sobre la demanda i oferta en un cert mercat,
- (a) és cert que el preu d'equilibri està entre 20 i 35 u.m.?
- (b) Hi haurà excés d'oferta a un preu superior al preu d'equilibri?
- (c) L'excés de demanda per a preus inferiors a 20 u.m. és més gran que 278 u.f.?

Preu	Demanda	Oferta
20 u.m.	1200u.f.	0900u.f.
35 u.m.	1095u.f.	1260u.f.

La Elasticitat

Quan s'estudia la oferta o la demanda d'un bé és d'interès moltes vegades saber si aquesta és molt o poc sensible a les variacions de preu. Si la demanda (o oferta) d'un producte varia poc quan el preu canvia diem que la demanda és inelàstica (poc sensible al preu). Si la demanda varia molt quan el preu canvia diem que la demanda és elàstica (o molt sensible al preu).

Per analitzar aquestes variacions els economistes es troben amb unes quantes dificultats:

- Els béns es poden mesurar en moltes unitats: litres, centímetres cúbics, galons, etc...
- Els béns són heterogenis: alguns es mesuren en kilograms, altres en metres, altres en hores ...
- Els preus poden estar indicats en unitats monetàries diferents: dòlars americans (\$), euros (€), iens (¥), lliures (£), ...
- La magnitud de les variacions pot ser molt diferent segons estudiem un bé o un altre: el preu dels tomàquets pot variar molt mentre que el preu de la sal no, la quantitat demandada de torrons pot fluctuar bastant, però la quantitat de paper higiènic no, ...

A fi de mesurar aquestes variacions de preus i quantitats de manera que desapareguin aquestes dificultats s'utilitza un indicador anomenat elasticitat, que es calcula com:

$$e = \frac{\text{variació de } Q \text{ en percentatge}}{\text{variació de } P \text{ en percentatge}} = \left(\frac{\Delta Q}{Q} \right) / \left(\frac{\Delta P}{P} \right)$$

Quan aquesta quantitat és major que 1 parlem d'una demanda elàstica i quan és menor que 1 es diu el bé té demanda inelàstica o rígida. Normalment aquells béns que es consumeixen regularment, com ara el paper higiènic o el pa, tenen una demanda rígida, mentre que els béns que es consumeixen esporàdicament la tenen elàstica.

- ★ Quan s'estudia la oferta d'un bé, el concepte d'elasticitat també es pot aplicar, i llavors parlem d'elasticitat d'oferta en lloc d'elasticitat de demanda.
- ★ Si volem estudiar com varien les quantitats demandades d'un bé en funció de la renda disponible en lloc del preu, també podem fer servir el mateix concepte, tot i que per calcular-lo hem de canviar el preu per la renda. Llavors es parla d'elasticitat-renda de la demanda (o d'oferta) d'un bé.
- ★ A vegades té interès saber com varia la demanda d'un bé quan canvia el preu d'un altre bé. Llavors tenim el concepte d'elasticitat creuada.

Exercicis

(1) Ordeneu aquests productes segons tinguin la demanda més elàstica

Pa		Telefonia		Benzina	
P	Q	P	Q	P	Q
0.75€/Kg	0.900Kg	0.05€/min	95min	0.90€/l	35l
0.90€/Kg	0.800Kg	0.08€/min	80min	0.95€/l	34l

(2) Si el preu dels taps de suro puja un 8% la quantitat demandada disminueix un 15%. Quina és la elasticitat-preu de la demanda de taps de suro? És una demanda elàstica o inelàstica?. Quant disminuiria la demanda si la elasticitat fos de 0.5 amb el mateix augment de preu?

(3) La elasticitat-preu de la demanda de bosses de cacauets torrats, fregits i salats és de 2.5. Si el preu per bossa puja un 16%, en quin percentatge disminueix la quantitat demandada? Quin seria el percentatge d'augment de preu que faria reduir la demanda en un 30%? S'ha observat que si el preu de les bosses es dobla, la quantitat demandada es redueix a la meitat. Quina seria la elasticitat-preu en aquest supòsit?

(4) Comproveu que la elasticitat d'aquesta corba de demanda és constant.

Preu	3,27	3,43	3,59	3,75	3,91	4,07
Quantitat	13,83	13,50	13,19	12,91	12,64	12,39

(5)

(6) Es pot dir que aquesta funció de demanda és elàstica?

Preu (€)	15,00	19,00	23,00	27,00	31,00	35,00
Quantitat (Kg)	296,30	145,79	82,19	50,81	33,57	23,32

(7) Quin és el preu a partir del qual la següent funció d'oferta és inelàstica?

Preu (K€)	2,00	2,32	2,64	2,96	3,28	3,60
Quantitat (l)	1430	1987	2300	2604	2778	2878

(8) Sabem que la funció de demanda de benzina és molt inelàstica, amb un valor de l'elasticitat igual a 0,15. Quines seran les quantitats demandades per a cada preu?

Preu (K€)	0,67	0,71	0,88	0,98	1,02	1,12
Quantitat (l)	1,56					

Les fallades del mercat

Els mercats no sempre funcionen correctament com a mecanisme assignador de recursos. Els economistes han demostrat que si es compleixen totes les condicions necessàries per a que un mercat funcioni en règim de competència perfecta, llavors els agents econòmics que hi participen obtenen el màxim profit possible amb les condicions que hi ha. Però hi ha circumstàncies que fan que el mercat no assigni els recursos de manera eficient: són el que s'anomena les fallades del mercat. A grans trets, hi ha les següents:

- Externalitats:
- Béns públics:
- Informació imperfecta.
- Drets de propietat mal definits.

Exercicis

1. Esbrineu què és el protocol de Kyoto. ①

Els grans tipus de mercat

Els mercats es classifiquen en cinc grans tipus:

- **Mercat de béns:** són els mercats de béns que ja s'han produït i ténen un ús de consum directe.
- **Mercats de matèries primeres:** normalment són mercats internacionals a gran escala on es negocien preus i quantitats de recursos naturals com petroli, or, plata, blat,... (les anomenades *commodities*)
- **Mercat de treball:** els oferents en aquest mercat són aquelles persones que cerquen feina i els demandants són les empreses que necessiten treballadors. El preu en aquest mercat normalment s'anomena salari i és la quantitat de diners per període treballat. Es pot expressar en unitats monetàries per hora.
- **Mercat de diners:** en aquest mercat els oferents són aquells agents que desitgen mantenir la seva riquesa en forma poc líquida, mentre que els demandants són aquells qui necessiten mitjans de pagament. El preu del diner a vegades concideix amb l'interès.
- **Mercat de bons:** on hi acudeixen els demandants i oferents de finançament .

La regulació dels mercats

En qualsevol país en què funcioni una economia de mercat, les autoritats econòmiques han de vetllar perquè aquest funcioni correctament, però també que el resultat de l'assignació de recursos no sigui injust des del punt de vista social. Per això es parla de regulació dels mercats quan hom vol referir-se a les actuacions de l'autoritat que intenten modificar l'estructura, i funcionament dels diferents mercats. Bàsicament, aquestes acutacions són de dos tipus:

- Intervencionistes: que es produeixen quan els resultats de l'acció dels mercats són injustos des del punt de vista social. Exemples d'aquestes regulacions són l'existència d'un salari mínim o l'establiment de tipus de referència per als préstecs.
- Desreguladores: en els quals les autoritats cedeixen el protagonisme a d'altres agents econòmics.

La [Comissió Europea](#) vetlla per a que es respectin les regles de la lliure competència dins de l'àmbit de la Unió Europea. A l'Estat Espanyol hi ha [Tribunal de Defensa de la Competència](#) i a Catalunya el [Tribunal Català de Defensa de la Competència](#).

Exercicis

1. Visiteu els següents enllaços i feu una breu descripció de l'estructura i funcions dels següents organismes.
 1. [Tribunal de Defensa de la Competència](#)
 2. [Tribunal Català de Defensa de la Competència](#).
1. Expliqueu resumidament les pràctiques contràries a la lliure competència que es detallen en aquestes resolucions:

Decisió de la Comissió Europea d'1 d'octubre de 2003, assumpte C 37.370-Sorbatos.

El conjunt d'empreses imputades que actuen en el mercat dels conservants químics(sorbatos) van participar de forma continuada (1978-1996) en l'infracció de l'article 81.1 del Tractat UE mitjançant acords de preus, assignació de quotes, negativa d'accés als competidors a nova tecnologia i control de l'aplicació d'acords contraris a la competència. La Decisió exposa els criteris de graduació de la multa atenent la naturalesa de l'infracció i el tractament diferenciat per a cadascuna de les empreses en funció de diversos criteris de modulació de l'import de la sanció.

L 182/20, de 13.7.2005

Decisió de la Comissió Europea de 29.09.2004, assumpte COMP/C 37.750/B2 Brasseries Kronenbourg, Brasseries Heineken.

Infracció greu de l'article 81 del Tractat per part d'empreses que operen en el sector de venda de cervesa a França destinada al sector de l'hoteleria, per acordar el repartiment del mercat entre dos grups empresarials. La Comissió manifesta que l'acord té influència en les condicions d'accés al mercat per part de les empreses estrangeres i per tant, en el volum d'importacions, tot i que no hagi produït efectes restrictius. Es considera que l'infracció és greu atenent a la seva naturalesa, els efectes potencials, el mercat geogràfic pertinent i aplica el criteri de reincidència per incrementar l'import de la multa a una empresa.

L 184/57, 15.7.2005.

Decisió de la Comissió Europea de 30.10.2002, assumpte COMP/E-2/37.784, Casas de subastas de obras de arte.

Les societats Christie's Internacional plc i Sotheby's Holding Inc., que actuen en la venda amb comissió en subhasta d'obres d'art en l'àmbit internacional, van participar en un acord continuat o pràctica concertada sobre preus i altres condicions de les subhastes contrari a l'article 81 del Tractat. La Comissió, que té en compte la cooperació d'una de les empreses en l'investigació i la conducta de l'altre en relació amb l'aplicació de la Comunicació de les mesures de clemència de 1996, acorda reduir l'import de les multes en un 100% en el cas de Christie's i d'un 40% a Sotheby's.

Comentari de Premsa

Incertesa al sector porcí per la davallada de preus

El sector porcí viu uns moments d'incertesa per una baixada de cotitzacions que els experts qualifiquen com a cíclica, però que suposa trencar amb una dinàmica molt positiva i que havia permès resituar els preus a nivells bons per a les rendes dels ramaders després d'anys de pèrdues. Tot i això, aquestes cotitzacions, segons la llotja de referència estatal de Mercolleida, encara se situen en els paràmetres bons i per sobre de les d'anys anteriors.

Així, el preu del porc d'engreix se situa aquesta setmana a 1,095 euros/quilo, una xifra que és el resultat de cinc setmanes seguides de descens, quan els preus estaven 22,5 cèntims més alts. L'any passat, però, amb prou feines s'arribava a l'euro i el preu no era del tot dolent.

El conseller d'Agricultura, Jordi William Carnés, va sortir divendres al pas d'aquestes incerteses afirmant que els preus s'han d'analitzar des d'una perspectiva cíclica de 4 o 5 anys i que, fins i tot, anualment hi ha paràmetres que es repeteixen pel mateix funcionament del mercat. Carnés va augurar que entre febrer i març les cotitzacions remuntaran. Al seu entendre, la baixada actual es deu a determinats excedents en la producció i a la voluntat del mateix sector per exportar. D'aquesta manera, el preu de referència de Mercolleida busca escurçar distàncies amb els de França per facilitar aquestes vendes. A la Fira de Sant Miquel, el secretari general del ministeri, Josep Puxeu, s'afegia a la crida a la calma i manifestava que es tractava d'una oscil·lació puntual, però que el sector estava en un moment fort.

El preu mitjà del porc a la UE és de 155,8 euros per cada 100 quilos, una xifra més baixa respecte als 164,1 de fa només dues setmanes. A Espanya aquest preu se situa ara a 162 euros, per sobre de la mitjana, mentre que a França és de 151. Els experts afirmen, però, que aquest preu mitjà acabarà en uns 135 euros per 100 quilos de mitjana anual a finals de l'exercici.

Malgrat aquests missatges, el sector porcí veu amb preocupació el que està passant a Lleida, ja que hi ha un estoc de porcs per matar pel descens de feina a l'escorxador Primayor de Mollerussa, que només sacrifica 600 animals diaris quan el seu potencial és de 3.000. Les cooperatives associades a Cotécnica de Bellpuig van deixar de portar els animals a Mollerussa pel deute d'aquest escorxador amb els productors. Evidentment, aquesta situació també influeix en el descens de preus a Mercolleida.

Malgrat tot, el conseller Carnés està negociant amb discreció amb els principals operadors catalans de porcí i amb algun d'estatal per constituir un consorci empresarial que permeti gestionar conjuntament els escorxadors de l'Agudana de Cervera i el de Primayor de Mollerussa. Tanmateix, la nova fira Lleidaporc, un certamen bianual que se celebrarà per primera vegada del 21 al 23 de novembre del 2007, pretén aglutinar esforços i ser un referent per al sector.

- (1) Quines raons dóna el Conseller per tranquil·litzar els empresaris ramaders?
- (2) Expliqueu com pot influir en la davallada de preus l'existència d'un estoc de porcs per sacrificar.
- (3) Raoneu si les pujades i davallades de preus cíclics han de ser motiu d'intervenció en el mercat per part de les autoritats.

① El **Protocol de Kyoto** és un conveni internacional per la prevenció del [canvi climàtic](#), auspiciat per l'[ONU](#) dins de la [Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic](#) (CMNUCC) i signat el [2002](#) per la [Unió Europea](#), que té com a objectiu que els països industrialitzats redueixin les seves emissions un 8% per sota del volum del [1990](#), ja que els que estan en vies de desenvolupament no tenen cap restricció, com es el cas de la Xina, l'Índia, o el Brasil, per citar-ne els més contaminants. El seu nom formal en anglès es ***Kyoto Protocol To the United Nations Framework Convention on Climate Change***.

L'[11 de desembre](#) de [1997](#), els països industrialitzats es comprometeren en la ciutat de [Kioto](#) a executar un conjunt de mesures per reduir els gasos d'[efecte hivernacle](#). Els governs signataris pactaren reduir en un 5,2% de mitjana de les emissions contaminants entre 2008 i el 2012, prenent com a referència els nivells del 1990. L'acord va entrar en vigor el [16 de febrer](#) de [2005](#) després de la ratificació per part de [Rússia](#) el [18 de novembre](#) del [2004](#).

L'objectiu principal es lluitar contra els efectes del canvi climàtic. Segons les xifres de la ONU, es preveu que la temperatura mitjana de la superfície del planeta augmenti entre 1,4 i 5,8°C d'aquí al 2100, encara que els hiverns siguin més freds i violents. Això es coneix com [Escalfament global](#). "*Aquests canvis repercutiran greument en l'ecosistema i en les nostres economies*", senyala la [Comisió Europea](#) sobre Kyoto.

El compromís serà d'obligatori compliment quan ho ratifiquin els països industrialitzats responsables d'almenys, un 55% de las emissions de [CO2](#). Amb la ratificació de [Rússia](#) el març del 2005, després d'aconseguir que la UE pagui la reconversió industrial rusa, així com la modernització de les seves instal·lacions, en especial les petrolíferes, el protocol ha entrat en vigor.